

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Факультет іноземних мов
Факультет іноземної філології
Історичний факультет

ПИТАННЯ СХОДОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ

*Тези доповідей
Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю
28 березня 2019 р.*

Харків – 2019

弃群巨 [qìqúnjù] -залишити маси;

宫车晏驾 [gōngchēyànjià] -дуже пізно запрягати палацові колісниці;

千秋万岁后 [qiānqiūwànsuǐhòu] - через тисячі років, і багато іншого[2].

Дані евфемізми застосовуються лише для позначення смерті імператора і ніколи - смерті звичайної людини.

Також існують відмінності між евфемізмами за статевою ознакою. У разі смерті батьків використовуються два різних евфемізми, вживання яких залежить від того, хто з батьків «покинув цей світ». Наприклад, на похоронах батька завжди використовують евфемізм 失怙 [shīhù] - втратити опору (в значенні стати сиротою), а на похоронах матері говорять 失恃 [shīshì] - втратити підтримку (в тому ж значенні). При детальному розгляді значення кожного евфемізму можна виявити зв'язок з культурою китайського народу. У першому випадку

використовується лексема 怙 [hù] - опора, а в другому- 恃 [shì] – підтримка[3]. Протягом тисячоліть чоловік в Китаї був годувальником в родини, а значить, і її опорою; жінка, в свою чергу, була берегинею вогнища, і тому підтримкою для чоловіка і дітей.

Одже, на відміну від української мови, в китайській мові обрання евфемізму залежить ще й від статі та соціального статусу померлого.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Моховикова Н.С. Проблематика перевода эвфемизмов с китайского языка на русский: на материале религиозного дискурса тематической группы смерть // Актуальные вопросы переводоведения и практики перевода: сборник статей. 2014.
2. 民主走狗«吴“大帝”驾崩了，华西的天该亮了» // 狂犬吠形.
3. 自由時報«小五生擺攤 / 失怙童當老闆盼開超商»// 自由時報

АНАЛІЗ ВЖИВАННЯ ІНОЗЕМНИХ СЛІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Липтєва О.О, Віротченко С.А.

Іноземні запозичення – це одне з джерел поповнення лексики кожної мови. Китайська мова не складає в цьому відношенні винятку, особливо в останні роки, про що свідчать словники неологізмів та іноземних слів, які регулярно видаються в КНР. Запозичення (外来词) – елемент чужої мови (слово, морфема, синтаксична конструкція), який було перенесено з однієї мови в іншу в результаті мовних контактів. Зазвичай предметом запозичень є слова та морфеми (суфікси, префікси, корені), рідше – синтаксичні та фразеологічні вирази [3, с. 49].

Однією з найбільш вживаних класифікацій запозичень китайської мови є типологія, розроблена радянським вченим В.І. Горєловим, який виділяє в китайській мові фонетичні, семантичні, фонетико-семантичні запозичення, а також вторинні запозичення, буквенні вкраплення та само запозичення [2,с.140].

Фонетичні запозичення представляють собою відтворення зовнішньої форми звукової оболонки іноземного слова. Ступінь звукового освоєння, фонетичної адаптації може бути різною: повною, неповною або лише частковою. До фонетичних запозичень, наприклад, належать такі слова: 苏维埃 sūwéi'āi – рада, радянський; 喀秋莎 kāqiūshā – катюша (гвардійський міномет); 雷达 léidá – радар; 托拉斯 tuōlāsī – трест; 木乃伊 mùnǎiyī – мумія; 阿米巴 āmībā – амеба; 凡士林 fánshìlín – вазелін; 赛璐玢 sàilùfēn – целюфан; 苏达 sūdá – сода і т.д. [2, с. 143].

Семантичні запозичення характеризуються перекладом іноземних слів на китайську мову. Семантичні запозичення (або кальки) на відміну від запозичень фонетичних створюються з китайських лексичних елементів і в силу цього за своєю звуковою і графічною формою нічим не відрізняються від споконвічно китайської лексики.

Семантичні запозичення легко входять до системи мови і вільно функціонують у мові. Наприклад: 马力 mǎlì – кінь + сила = кінська сила, 重水 zhòngshuǐ – важкий + вода = важка вода, 后卫 hòuwèi – ззаду + охорона = ар'єргард, 动产 dòngchǎn – рухатися + майно = рухоме майно, 生产力 shèngchánlì – виробляти + сила = продуктивні сили; 望远镜 wàngyuǎnjìng – дивитися + даль + лінза = бінокль, 拖拉机 tuōlājī – тягнути + машина = трактор, 打字机 dǎzìjī – вибивати + знаки + машина = друкарська машинка і т.д. [2, с. 146].

Існує також третій змішаний тип запозичень – фонетико-семантичні запозичення – 音译加意译 (yīnyì jiā yìyì), для яких характерні особливості двох основних різновидів запозичення. У цих утвореннях один компонент – семантично значущий лексичний елемент, тоді як інший передає звучання запозиченого слова [2, с. 143], наприклад: 啤酒 pījiǔ пиво – у цьому слові перша частина є фонетичною калькою звучання англ. «beer», тоді як друга частина – семантична 酒.

Фонетико-семантичні запозичення в різних роботах позначають по-різному: напівкальки, напівфонетичні запозичення, гібридні слова, змішані запозичення тощо. Напівкальки існують у двох варіантах:

1) напівкальки, перший компонент яких – фонетичний, імітація першої частини слова, яке було запозичене, другий компонент – значеннєвий, що представляє собою буквальный переклад другої частини запозиченого слова. Наприклад: jeep – 吉普车(jípǔchē) – джип; AIDS – 艾

滋病 (àizībìng) – СНІД, (艾滋 – транскрипція + «病» – хвороба); bowling – 保球 (bǎolíngqiú) – боулінг (保 – транскрипція + «球» – гра з м'ячем);

2) напівкальки із протилежним розташуванням компонентів: перший компонент – значеннєва частина, другий компонент – звукова імітація. Наприклад: 毒瓦斯 – (dúwǎsī) – отруйний газ (毒 – отрута + 瓦斯 – фонетичний запис); ice cream – 冰淇淋 (bīngqílín) – морозиво (冰 – лід + 淇淋 – фонетичний запис); Honest John – 吉翰 chéngshí yuēhàn) – назва ракети «Чесний Джон» (吉 чесний + 翰 – фонетичний запис); Little John – 小翰 (xiǎo yuēhàn) – «Малюк Джон» (小 – маленький + 翰 – фонетичний запис).

Останні десятиліття знаменуються появою великої кількості іншомовних слів, головним чином, англомовного походження, у число запозичень входять і скорочені слова, серед яких з'явилася особлива група скорочень, що є незвичайним для китайської мови явищем, при якому запозичується фонетична сторона слова і його графічне вираження. Великий відсоток таких іншомовних вкраплень є аббревіатурами (字母 – zìmǔ cǐ) записуваними латиницею.

Скорочуються окремі словосполучення, серед них найбільша кількість різного роду назв організацій [0]. Наприклад: «АРЕА» (Asia Pacific Economical Association) – Азіатська Тихоокеанська Економічна Компанія, «СБА» (Chinese Basketball Association) Китайська Асоціація Баскетболу, тощо. Китайців приваблює незвичайність, виразність і лаконічність скорочень. Саме цим пояснюється збільшення їхньої кількості в сучасній китайській мові, ріст частоти їхнього вживання.

Запозичення, у процесі свого пристосування до системи мови-реципієнта, проходить складний і тривалий шлях адаптації. Китайська мова належить до мов ізольованого типу. Структурні особливості китайської мови у деякій мірі перешкоджають проникненню іншомовної лексики у китайську мову. До труднощів проникнення запозичень можна також віднести особливості китайського ієрогліфічного письма. Але незважаючи ні на що, на даний час у китайській мові існує великий пласт лексики, запозиченої з інших мов.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архипенко К. Принципи словоскладання англомовних лексичних запозичень в сучасній китайській мові / К. Архипенко. – [Електронний ресурс].: http://philology.knu.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2011_36/057_062.pdf
2. Горелов В. И. Лексикология китайского языка / В. И. Горелов. – М. : Просвещение, 1984. – 216 с.
3. Семенас А. Л. Особенности лексических заимствований в китайском языке / А. Л. Семенас // Вопросы языкознания. – 1997. – № 1. – С. 48-57.